

Eksperta viedoklis

Vai valdes locekļi apzinās savas atbildības apmēru?

Valdes locekļu maiņa ir vispārpieņemta norise jebkuras nozares uzņēmumos. Saskaņā ar Komerclikumu valdes locekļiem, stājoties amatā, ir jāizsaka sava piekrišana dokumentā ar drošu elektronisku parakstu vai notāra vai komercreģistra iestādes amatpersonas apliecinātā dokumentā. Taču nereti šāda piekrišana tiek dota, pilnībā neapzinoties pienākumu loku un apmēru, kādu valdes locekļa amats uzliek, un to, ka šādi valdes locekļi apliecina savu piemērotību valdes locekļa amatam izvirzītajām prasībām.

» Nereti piekrišana tiek dota, pilnībā neapzinoties pienākumu loku un apmēru, kādu valdes locekļa amats uzliek, un to, ka šādi valdes locekļi apliecina savu piemērotību valdes locekļa amatam izvirzītajām prasībām,»

Jānis Jurkāns, zvērināts advokāts

pantu jebkurš valdes locekļis ir atbildīgs sabiedrības dalībnieku priekšā par sabiedrībai nodarītajiem zaudējumiem, ja vien tas nepierāda, ka rīkojies kā krietns un rūpīgs saimnieks.

Lai gan sākotnēji varētu šķist, ka krietna un rūpīga saimnieka jēdziena saturs ir grūti noskaidrojams, tā tas nav, jo tiesību teorijā un tiesu praksē ir nostiprinājušās atziņas par valdes locekļa pienākumiem. Pirmkārt, sabiedrības valdes loceklim ir

pienākums ievērot likumus, sabiedrības statūtus un dalībnieku sapulču lēmumus. Minētais pienākums nav ievērots, ja valdes locekļis nenodrošina pienācīgu grāmatvedības kārtotāšanu, iesaistās darījumos ar neuzticamiem partneriem – naudas atmazgāšanas ķēdēs –, kā rezultātā tiek aprēķināts nodoklis un soda nauda, savlaicīgi nemaksā nodokļus, kā rezultātā tiek aprēķinātas soda naudas. Ja valdes locekļis rīkojas atbilstoši dalībnieku sapulces lēmu-

miem, tas neatbildēs tikai tad, ja būs rīkojies labā ticībā, tas ir, atbilstoši tā pārliecībai un rīcībā esošajai informācijai, kas ļauj uzskatīt, ka lēmums ir likumīgs. Otrkārt, valdes locekļis nedrīkst rīkoties nolaidīgi. Kā nolaidības piemērus var minēt riskam pakļautas mantas neapdrošināšana, kreditoru prasījumu maksātnespējas procesā vai apdrošināšanas atlīdzības laicīga nepietiekšana, novēlota debitoru parādu piedziņas uzsākšana. Treškārt, valdes loceklim

sabiedrības vārdā būtu jāslēdz tikai pārdomāti un pamatoti darījumi, turklāt būtisks pamatotības kritērijs ir pietiekama informācija par darījumu vai tā partneriem. Par ekonomisku nepamatotību varētu liecināt mantas atsavināšana ar pēcmaksu mazpazīstamam partnerim, mantas pirkšana ar priekšapmaksu no mazpazīstama partnera, aizdevumi bez nodrošinājuma, darījumi sabiedrības vārdā savu personisko vajadzību apmierināšanai, tirgus cenai neatbilstoši darījumi, nepārdomāti pilnvarojumi, galvojumi, sabiedrības mantas iekļāšana, nodrošinot ar sabiedrību nesaistītas saistības. Ceturtkārt, valdes loceklim sabiedrības intereses jātur augstāk par savējām un visādi jārūpējas par riskam pakļautas mantas neapdrošināšanu, kreditoru prasījumu maksātnespējas procesā vai apdrošināšanas atlīdzības laicīga nepietiekšana, novēlota debitoru parādu piedziņas uzsākšana. Treškārt, valdes loceklim būtu arī jāatturas no tiešas un

pastarpinātas darbības sfērā, kur darbojas sabiedrība.

Ja komercsabiedrības dalībniekiem ir pamats uzskatīt, ka zaudējumi ir nodarīti, tie var vērsties ar prasību tiesā pret pašreizējiem un bijušajiem valdes locekļiem. Prasītājam ir jāpierāda tikai zaudējumu nodarīšanas fakts un zaudējumu apmērs. Savukārt atbildētājiem – valdes locekļiem –, ka viņi nav vainojami zaudējumu nodarīšanā, tas ir, ka viņu rīcība ir bijusi pareiza un atbilstoša sabiedrības interesēm. Atbilstoši Finanšu ministrijas akceptētajai koncepcijai VID šī gada 9. janvārī ierosināja likumā «Par nodokļiem un nodevām» noteikt komercsabiedrību izpildinstitūciju locekļu atbildību par nodokļu parādiem, ja konstatējamas valdes locekļa negodprātīgas darbības attiecībā uz nodokļu nomaksu un nodokļu parāds pārsniedz piecdesmit minimālās mēnešalgas jeb 16 000 eiro. Šādā gadījumā piedziņu plānots īstenot administratīvā procesa ietvaros.